

Prve ugotovitve raziskav podmorskih izvirov pred Izolo

Jože Žumer¹, dr. Nadja Zupan-Hajna²

¹Ulica 2. prekomorske brigade 36 g, 6000 Koper; Joze.Zumer@guest.arnes.si

²Inštitut za raziskovanje krasi ZRC SAZU, Titov trg 2, 6230 Postojna; Nadja.Zupan@guest.arnes.si

Za slovensko morje še ni na voljo natančnejših hidrografskih prikazov, ki bi omogočali geomorfološka proučevanja manjših oblik in procesov morskega dna. Zaradi tega in splošnih težav, ki jih morajo potapljači premagovati pri terenskem delu, ni nenavadno, da smo v letošnjem poletju, sprva povsem slučajno, na novo opazili in začeli proučevati nekaj kotanj s podmorskimi izviri. Na posterju predstavljamo prve ugotovitve raziskav članov Krasoslovnega društva Anthron pri IZRK ZRC SAZU in reševalne skupine društva Potapljači Luke Koper s sodelavci.

V uvodnih raziskavah smo skicirali obliki slučajno najdenih kotanj Izola 01 in Izola 02 ter na pomorski karti Koprski zaliv označeno kotanjo Ronek 01 (topografska točka –32 m). Kotanji Izola 01 in 02 se nahajata ob zunanji meji Izolskega zaliva, dober kilometer severozahodno od Rta Petelin, kotanja Ronek 01 pa je 800 metrov severno od Rta Ronek. Sistematično iskanje drugih kotanj na morskem dnu ob Izoli ni možno zaradi preredkih topografskih meritev. Na obravnavanem območju načrtujemo tak pregled le na dnu pred Rtom Ronek, ki je že bilo merjeno z gostim pasovnim sondiranjem, vendar so meritve še v obdelavi.

Prvi obiski so pokazali, da so kotanje izvirov široke do 50 m in globoke do 12 m od dna v okolici. Zaradi zelo slabe vidljivosti smo mere in oblike kotanj Izola 01 in 02 ocenili. Kotanja Izola 01 je v prečnem rezu podobna v morsko dno potisnjenemu liju. Krožni premer gornjega roba je širok okoli 20 m, njeno dno strmo pada z naklonom okoli 45 °, zadnje 3 – 4 m pa celo navpično in tvori 2 – 3 m široko brezno krožnega tlorisa. Ročni globinomer in potapljaški računalnik sta pokazala globino –31 m, oziroma 12 m relativne globine. Gornji del kotanje Izola 02 je podobne oblike, dno pa je brez poglobitve v obliki brezna. Kotanja Ronek 01 je z okoli 50 m gornjega premera najbolj široka, njena relativna globina je okoli 8 m, nad dnem pa je asimetrična, s skoraj navpično steno na zahodni strani in bolj položna na nasprotni.

Kotanje opisanih oblik so lahko na morskem dnu le, če gibanja vode v njih preprečujejo odlaganje usedlin, zlasti mulja. Zato smo že po prvi, slučajni najdbi, preverjali, če gre za kraški izvir podtalnice bližnjega paleocenskega krasi ali izvir jame v eocenskem flišu. S potopi in potopnimi kamerami smo izvire tudi potrdili, izmerjene temperature in močan vonj po žveplovodiku pa so pokazali, da gre za termalne vrelce podobnih vod, kot v geoloških vrtnah na sosednjem kopnem, pa tudi v izolskih termah iz 19. stoletja in sedanjih Istrskih toplicah. Pri uvodnih meritvah smo vodi iz vrelca Izola 01 izmerili 30° C, voda iz vrelca Ronek 01 pa je imela 25° C. Izmerjene temperature kažejo, da gre za razmeroma tople vrelce. Na uvodnih pregledih smo pretoke obeh izvirov ocenili s pogledom na nekaj 10 l min⁻¹.

Uvodne ugotovitve nadgrajujejo projekti IZRK ZRC SAZU in sodelujočih ustanov ter društev za hipotetična sklepanja o izvorih voda in območjih napajanj podtalnice, za natančno proučitev geomorfoloških oblik in procesov ter geoloških dejstev tako na obravnavanem morskem dnu kot na sosednjem kopnem.